

La substitució de la vila de Cullera per la de Cuéllar en els textos de la història d'Espanya i de la descoberta d'Amèrica

Autor: Joanjo Albinyana

Data de publicació: 16-09-2018

Publiquem el resum que En Joanjo Albinyana va redactar de la seva comunicació presentada a l'11è Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica al novembre del 2011 a Arenys de Munt. Com pot ser que una vila de Castella hagi proporcionat governadors i almiralls al Regne de València, si aquest darrer no tenia políticament res a veure amb el primer?

INTRODUCCIÓ

En la majoria de les investigacions que els membres de l'Institut Nova Història portem a terme, ens adonem que un dels mecanismes del censor per canviar la nacionalitat de les personalitats catalanes és modificar una o dues lletres ja sigui d'un topònim ja sigui del nom o cognom del personatge en qüestió. I així se'ls fan seus. I així els fan, sobretot, castellans. Ho hem comprovat ja amb la substitució de Colom per Colón, de Cerdà per De la Cerda, de Cardona per Córdoba, de Servent per Cervantes, de Despuig per Vespucci. I un llarg etcètera.

En Jordi Bilbeny, a les seues investigacions sobre el Llàtzer de Tormos, ja va assenyalar que Cuéllar, localitat situada a uns 60 km de la ciutat de Segòvia i que apareix en aquesta primera novel·la picaresca, està amagant la vila valenciana de Cullera.

Doncs bé, posada la mirada en aquesta esclatxa de la història oficial, he decidit cercar informació sobre la història de les dues poblacions per veure què puc treure de trellat sobre aquesta substitució.

HISTÒRIA DE CUÉLLAR

El primer que em crida l'atenció és que moltes de les conquestes fetes pels nostres avantpassats arreu de tota la Mediterrània siguin de cop i volta —a partir de mitjan segle XV— encapçalades per càrrecs castellans. Molts d'ells, de la vila castellana de Cuéllar, actualment inclosa dins la província de Segòvia. Així, hi ha un llarg llistat de ducs,

governadors, virreis i almiralls que, segons uns documents, hi han nascut. Em resulta ben curiós. I no només ostenten aquests títols persones de Castella nascudes a Cuéllar sinó que, ja dic, també ho he observat en persones d'altres ciutats del Regne de Castella. És a dir, constata que hi ha molts càrrecs de govern castellans en possessions catalanes com Nàpols, Sicília, Sardenya, etc. I, fins i tot, són castellans de Cuéllar, segons textos de què disposem, alguns virreis de l'Aragó i de Catalunya.

Si tenim en compte que els alts càrrecs de confiança de la Corona Catalana com ara virreis o lloctinents generals, almiralls i governadors sempre han estat nomenats, per al càrrec en qüestió, després de mostrar el seu enginy militar en alguna o altra victòria naval, aleshores, ¿com va ser possible que tots aquests personatges segovians, de l'interior de la Meseta Central castellana, haguessen après a practicar l'art de la navegació? I si resulta que en el cas que ens ocupa, realment es tracta de la usurpació de la història de personatges nascuts tots ells a Cullera?

HISTÒRIA DE CULLERA

En canvi, quan acudim als llibres sobre la història de Cullera, comprovem, per exemple, que hi ha un gran castell. Ara bé, no resten els noms dels qui visqueren allí. Tan sols n'ha quedat el nom dels propietaris i poca cosa més. Ara bé, sabem que la conquesta de Nàpols es féu en 1442 des del Regne de València, quan la cort del rei Alfons el Magnànim sojornava al cap i casal del Regne. Aquesta empresa, encapçalada, doncs, per la Corona des del regne valencià, demanava, si hom en volia eixir-ne victoriós, la participació d'un exèrcit molt important en homes i armes i recolzat per una poderosa indústria naval i militar. És a dir, calien homes, armes i vaixells del Regne de València sencer ?i també de la resta de la Nació?. Per tant, cal deduir que la vila valenciana de Cullera hi participaria d'una forma important. A dia de hui, aquesta empresa militar, desgraciadament, encara no la tenim suficientment ben investigada. En tot cas, sí que em cal manifestar la meua perplexitat. En efecte, ¿com s'explica que els valencians de llavors tinguessen la tecnologia per anar a Nàpols, conquerir tot el regne, engrandir encara més l'imperi català del Mediterrani i que, per contra, llurs virreis fossen quasi tots castellans? En aquella època, Castella era un altre regne, el qual no tenia res a veure amb la Corona Catalana.

D'altra banda, al segle XV, segons que argumenta l'investigador Luís Pablo Martínez Sanmartín a l'article "Les drassanes de Cullera i la gran estratègia naval d'Alfons el Magnànim", Cullera gaudia de port i drassanes. [1]

Així mateix, al 1707 Felip V crea el marquesat de Cullera [2]. La data per a mi és sospitosa. No serà que aquest marquesat 'havia estat creat molt abans? No serà que hi hauria hagut anteriorment la usurpació del marquesat de Cullera pels castellans? Ens hauran, aquests, segrestat terres, noms, història, personatges, guerres i virreis? Podria ser que tota la història de Cullera hagués estat traslladada a la història del marquesat de Cuéllar, en ser creat públicament el marquesat de Cullera?

Al 1830 la propietat dels dos marquesats coincidix en una mateixa persona: Nicolás Osorio y Zayas, 15è duc d'Alburquerque, també el 13è marquès de Cuéllar i el 4t marquès de Cullera, la qual cosa no fa més que augmentar la meua sospita que el marquesat de Cuéllar ha usurpat la història del marquesat de Cullera.

Actualment, l'ajuntament de Cuéllar té la documentació històrica de Cullera. Si acudim al web municipal de l'ajuntament de Cuéllar [3], allí ens informen que en aquella localitat tenen l'arxiu de la casa ducal d'Alburquerque i que també hi ha, entre d'altres, integrada, la documentació generada pels marquesats de Cuéllar i de Cullera.

PROVES DOCUMENTALS DE LA MANIPULACIÓ

I arribem a la molla de la qüestió. Es tracta d'una obra de caràcter històric: les Décadas, redactades per un cronista nascut, segons es diu, a Cuéllar: l'historiador conegut com Antonio Herrera de Tordesillas. Ara bé, a la seua obra Historia general de los hechos de los castellanos hi trobem una sèrie de gravats. En concret, n'hi ha dos que manifesten de forma clara la manipulació, el retoc i la censura. En els gravats en si i en la informació que hi ha al peu d'aquests gravats, se'ns aporta informació que contradiu el text central, escrit, en la versió que ens ha arribat, en castellà.

DOS GRAVATS DE «LAS DÉCADAS» D'ANTONIO HERRERA DE TORDESILLAS

1r gravat.- Ferran el Catòlic sobre la vila de Pals

Es tracta d'un gravat investigat ja per Jordi Bilbeny en el qual podem veure-hi dibuixat l'efígie del rei Ferran el Catòlic i el que és en realitat el poble de Pals. En el cas d'aquesta vila, cal posar atenció a l'orientació correcta que tal gravat reflecteix pel que fa al nord, sud, est i oest. I totalment incorrecta en el cas de Palos.

Palos de la Frontera: eixida a mar oberta pel sud

La vila de Pals i eixida a mar oberta per l'est

La vila de Pals, l'estany de Pals i eixida a mar oberta per l'est

2n gravat.- Diego Velázquez de Cuéllar sobre Santiago de Cuba?

Posem atenció ara en el segon gravat. El segon gravat mostra el retrat de l'anomenat Velázquez de Cuéllar i uns trets topogràfics: la ciutat de Santiago de Cuba i l'orientació i accidents geogràfics de la terra i les aigües de la població des d'on En Velázquez ix a descobrir. La llegenda de sota diu que ho fa des de Santiago de Cuba. Ara bé, jo he comprovat que la població no es correspon en absolut a la ciutat de Santiago ni a la seua orientació. En canvi, sí que s'assembla moltíssim i sí que respecta l'orientació de Cullera. A més a més, en aquest segon gravat hi observem d'altres trets geogràfics que coincideixen amb accidents de paisatge propers a Cullera: el riu Xúquer, el golf de Cullera, les muntanyes que l'envolten tant pel nord com per l'oest, el castell damunt la muntanya, la torre del Marenyet, etc.

Santiago de Cuba en l'actualitat: eixida a mar oberta pel sud

Diego de Velázquez i Santiago de Cuba segons el llibre de l'Herrera: un cap al nord, una badia i eixida a mar oberta per l'est

La vila de Cullera: un cap al nord, una badia i eixida a mar oberta per l'est

La vila de Cullera: una badia i eixida a mar oberta per l'est. El riu Xúquer.

DIEGO VELÁZQUEZ INTRODUÍ EL SUCRE A CUBA

Des d'un altre ordre de coses, la segona dècada de l'obra que venim comentant, quan l'autor esta presentant En Diego Velázquez de Cuéllar i els seus, ens diu: "[Fueron] los primeros que llevaron a las Indias cañas de açucar [...]". Però, ¿on es produïa sucre a la Península? El professor José Pérez Vidal ens diu en un llibre en què analitza el sucre dins l'entorn hispànic [4] que aquest aliment es fabricava al Regne de València. A més a més, el ducat dels Borja era conegut com el 'ducat del sucre?.

"E los senyors de trapigs de fer sucre en les viles de Cullera, de Gandia e de Oliva ...", Actes y pronunciación... (1437), f. 98".

Portada del llibre Castells, torres i fortificacions a la ribera del Xúquer d'Antoni Furió, Josep Aparici, etc.
Vegeu nota [1]

A més a més, trobem que la ciutat de Cullera era anomenada Sucro en temps dels romans i estava mullada per les aigües del riu també anomenat Sucro (l'actual Xúquer), la qual cosa voldria dir que en temps dels romans la vila de Cullera ja es deia Sucre, a l'igual que el riu Xúquer o Sucre o Sucro (caldrà esbrinar en futures investigacions quina vinculació té aquest topònim amb l'origen europeu del terme sucre).

DRASSANES A SANTIAGO DE CUBA

L'historiador Óscar Ruiz Miyares, en l'obra Cronologia de Cuba, ens aporta les següents dades: "Al 1515 arriba a la ribera del riu Parada En Diego Velázquez i al 1516, per reial cèdula, se li concedeix a Santiago de Cuba l'autorització de construir vaixells".

CONCLUSIONS

Si d'una banda tenim que la documentació de Cullera es troba a Cuéllar, si a Cullera es cultivava sucre des del S. XV (1437), si aquesta vila valenciana tenia drassanes al S. XV; si de l'altra banda tenim que En Diego Velázquez quan arriba a Cuba planta canya de sucre i demana autorització per construir vaixells i, sobretot, el veiem dibuixat damunt la vila de Cullera, aleshores...

podem afirmar que En Diego Velázquez és de Cullera, i que, per tant, no és de Cuéllar.

Així mateix, també podem concloure que l'Antonio de Herrera, l'autor de les Dècades, seria també de Cullera. En efecte, dibuixa una vila amb tants de detalls que es corresponen a la realitat, que és forçós deduir-ne que la sentia com a molt propera. I la coneixia molt bé per representar-hi no sols el seu veí Diego Velázquez (o la persona que aquest nom amaga), sinó també els familiars emparentats amb aquest 1r governador de Cuba, els quals viatgen amb ell a Amèrica. També en podem treure la conclusió que seria igualment de Cullera la resta de personalitats suposadament nascudes a Cuéllar que hem esmentat més amunt. És a dir, els alts càrrecs de Sicília, de Nàpols, de l'Aragó o de Catalunya.

Novembre del 2011

11è Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica

Arenys de Munt

Joanjo Albinyana

Notes:

- 1.- Article editat al llibre Castells, torres i fortificacions en la Ribera del Xúquer, VIII Assemblea d'Història de la Ribera, (Cullera, novembre de 2000) Autors: Antoni Furió Diego (coord.), Josep Aparici (coord.) Editorial: Universitat de València, 2002.
- 2.- "Representación que haze D. Christoval de Moscoso y Montenayor, conde de las Torres, Marqués de Cullera, señor de la Albufera, etc. DIEGO MARTÍNEZ ABAD 1722 f. 87
- 3.- Web de l'ajuntament de Cuéllar: <http://www.aytocuellar.es/cultura-y-educacion/archivo-municipal/archivo-ducal-de-la-casa-de-alburquerque/>
- 4.- La cultura de la caña de azúcar en el levante espanyol., JOSE PEREZ VIDAL; F. 2 Madrid. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. 1973. ISBN: 84-00-03951-3